

به بۆنه‌ی چله‌ی كاك تابه‌ره‌وه :

كاربه‌ده‌ستانی هونه‌رو هه‌ندی كه خه‌لكیش له تابه‌ر توفیق نه‌گه‌شتن

خالد دلیر

ئهمه ئه‌گه‌ر بۆكاسی و پیشه‌سازی راست و دروست و ته‌واوی ، خو بو
کاری هونه‌ری و هونه‌ر پیشه‌ی هه‌رزور راست ترو دروست ترو ته‌واوتریشه .
بۆکاری هونه‌ری ، له پیش هه‌موو شتی‌کدا ، باری می‌شک و ده‌روونی
هه‌ندی مروقی تابه‌تی ، سه‌رنج و وردو هه‌ست ناسک و ده‌روون به‌کول ،
که هه‌ر له‌و ده‌ورو به‌ره تابه‌تی به‌که‌ی خویان وه‌ها ده‌رسکین ، وه‌کوو
زه‌مینه‌یه‌کی به‌پیت و به‌پیز ، ده‌سازین و خلیسکه‌یه‌کی به‌چکولانه‌ی
هونه‌ری تیدا ده‌رده‌که‌وی ، وه‌ک خلیسکه‌ی پیاز ، یان خلیسکه‌ی نیرگز . نه‌وجا
خلیسکه هونه‌ری به‌که له‌و زه‌وی به‌پیت و
پیزه‌ دایه ، به‌ باران و به‌ ئاوی خو به‌هونه‌ره‌وه خه‌ریک کردن و ده‌ست له
هونه‌ره‌ردان نه‌ی ، ئاو نادری . ده‌ی به‌ ئاوی خو به‌هونه‌ره‌وه خه‌ریک
کردن ، پاراو بکریو سه‌ر ده‌ره‌پینی و چووژه‌ره بکاو هه‌ر به‌و ئاو به
به‌رده‌وامی و به‌ی پسانه‌وه ئاو بدری ، تا خلیسکه‌که ، بی به‌ به‌ره‌م و له
هونه‌رمه‌نده‌که‌دا ده‌رکه‌وی ، خه‌لک له‌و به‌ره‌مه به‌رخوردارین .
به‌هونه‌ره‌وه خه‌ریک بوون ، ئیش بۆکردن و ئیش تیدا کردن ، له‌ هه‌موو

له‌ پاش کۆچکردنی ، له‌ رادیوی به‌غدا به‌شی کوردی ، گویم له
ووته‌یه‌ک بو ، که كاك تابه‌ر له‌ چاو پێکه‌وتنی‌کدا ، که له‌ گه‌لیدا کرابوو ،
گوته‌بوی ، که گویا كاك تابه‌ر گۆزانی به‌کانی خوی خوشناوین و رق لیان
ده‌پته‌وه !! .

من له‌ گه‌ل ئهم قسه‌یه‌ی كاك تابه‌ردانه‌بووم و هه‌ر که گویم لی‌بوو ،
یه‌کسه‌ر چومه‌ بنج و به‌هوانی نه‌ینی به‌که‌وه‌و زانیم كاك تابه‌ر ، راستی به‌که‌ی
نالی و شت له‌ خه‌لک ده‌شارپته‌وه .

روونکردنه‌وه‌ی ئهم بۆچوونه‌ی من پێوستی به‌ هه‌ندی له‌سه‌ر دوان
هه‌یه ، بۆیه ده‌لیم : شتی‌کی ئاشکرایه ، که هه‌ر پیشه‌یه‌کی ته‌تو بیگری
یان هه‌ر کاسی به‌کی تۆبایی به‌کی ، پیشه‌وه‌ره‌که‌ی یان پیشه‌سازه‌که‌ی و
کاسی که‌ره‌که‌ی ئه‌گه‌ر به‌ دلو ده‌روون هه‌زی پته‌کا ، ناتوانی پتی
هه‌لبستی و له‌سه‌ری به‌رده‌وام بیو تتی‌یدا سه‌رکه‌وی و ناوی پی ده‌ربکاو
خه‌لکی به‌و پیشه‌یه ، یان به‌و کاسی به‌وه بیناسی .

مەرجىكى تر ، بۇ سەرھەلدىنى ھونەرۈ بەرھەمى ھونەرى تازەۋ پىنگە يىشتىۋ دەركەۋىتى ھونەرمەندى ئى فروفېل . زىياتر پىۋىسە . ياخلىسكەى ھونەرىۋ زەمىنەى ھەربىن . ئەگەر بە ئاۋى «بە ھونەرۋە خەرىك بوون» ، «ممارسە» ئاۋ نەدرى ، خاكەكە ، پاشاۋە بەك خىلىسكەكە لە ناۋ دەداۋ سەرى دەخۋا ئىتر ھونەرى چىۋ ھونەرمەند لە كۈى ؟ .

خۇ ئەگەر جىاۋازى لە ئىۋان كارى پشەسازىۋ كاسبى لەلا بەك ، كارى ھونەرى لەلا بەك دىكەدا ، يىپىننە بەرچاۋ ، كە ئەۋىان زىياتر ، كارى بەرۋەۋەندى ئابۋورىۋ نان پەيدا كەردنۋ گۈزەران كەردنەۋە پىۋىستى بەكى ئەۋ ئۆى نى بە بە تىكەلاۋ بوون بە ناخى دەروۋنى كۆمەلۋ دەۋرو پشتۋ وورده كارى بەكى ۋەھى گەرەك نى بە ئەمىان پىۋىستى بەمانە ، تابلى زۆرو قوۋلە ، ئەم جىاۋازى بە پىننە بەرچاۋ بۇمان دەردەكەۋى كارى ھونەرى پىۋىستى بە ھەناسەۋ يىنى درىۋو بال قوۋلىۋ خۇ بۇ تۋاندنەۋەۋە مېشكۋ دەروۋن پىۋە خەرىك كەردنە .

ئەمانەش ھەموۋ پىۋىستىۋان بەۋە ھەبە كە ئەۋ مۇۋفە ھونەرمەندە ، خۇى راي لە بەرھەمەكانىۋ راي لە جۆرى ھونەرەكەى يىۋە دلى يىۋىۋانى ئەۋەۋىۋى كە ئەم مۇۋفە لەۋ ئاستە كۆمەلانى بە تىدا دەۋى بەرۋى بكا تەۋەۋە سەرنجى كۆمەلى بۇ رابىكىشىۋ خەلەك پىۋى بگە شىنەۋەۋە خوشى دلى پىۋى خوش يىۋى شانازى پىۋە بكا .

ئەگەر ھونەرەكە ، بە پىۋى كەسايەتى ھونەرمەندەكەۋ ئاۋاتۋ ئامانجە كەسايەتىۋ كۆمەلانى بەكەى نەۋى ، ئەۋ ھونەرمەندە ، زوۋۋازى لىدىنىۋ دەستى لى دەشۋاۋ بەشۋىن فرمانيكى گرنكتەدا عەۋدال دەۋى .

كەسايەتى بەكى لەۋ پوۋچەل ، خاۋەنى ئاۋاتۋ ئامانجىكى بېچوۋكۋ نابوت دەۋى ، بە «بىن كوزر» ىش رازى دەۋى .

بەلام كەسايەتى كاك تايەر توفىق ، كەسايەتى بەكى گەرۋەۋ پتەۋۋ بەتىۋ تۋانابوۋ . تا مرد سوۋكايەتى بەكى بەخۇبەۋە نەدىۋەۋ كەشش پىۋەى نەدى . پەرىشانىۋ دەست نەروىشتەكەى بەلگە نامەى بەھىرىۋ گەرۋەۋىۋ سەربەرزى كەسايەتى بەكەۋەتى ئەۋ كەسايەتى بە گەرۋەۋ بەرزە ، يىنگومان دەۋى خاۋەنى ئاۋاتۋ ئامانجى كەسايەتىۋ كۆمەلانى بە زۆر گەرۋەۋ بوۋى . ۋەكۋو كە ھەموۋ لايەكىش دەۋىزىن ھەرۋەھاش بوۋ ، ھەر لە سەرەتاي گۆرانى گوتتى لە ئىستەگەى بەشى كوردىدا ، گۆرانى نەتەۋايەتىۋ نىشتانپەرۋەرىۋ مۇۋف ۋىستى دەگۆت . ئەۋ كەسايەتى بە بە ھونەرىكى

گەرۋە ، بە تۋاناۋ دەستەلات ، ھونەرىكى ئى فروفېل نەبا ، دابىن نەدەبوۋ ، دلى ئاۋى نەدەخۋاردەۋە ، بىرى پىۋى نەدەشكا . ھەلپەى لايەكى دى بە دەستىناني ھۋىەكى دى دەكرد .

كاك تايەر لە ھونەرەكەى خۇى رازى بوۋ ، دلى پىۋى خوشبوۋ ، بۋىە ھەلپەى ھىچ لايەكى دىكەى نەكرد ، گەرۋەۋبوونۋ پلە بەرزىۋوۋە كۆمەلانى بەكەى ، كە بەھۋى ھونەرەكەى خۇبەۋە بەرۋىۋوۋە رىزى لىدەندرا ، بە شايانى خۇى دەۋانىۋ تىۋوۋەتىۋ بىرى پىدەشكا . ئەۋ رىز لىنانۋ بەگەرۋە زانىنەى ، بەچاۋە دوۋرىۋ ھەستۋ مېشكە ژىرو وورىاكەى بە ئاشكرا لە دەموۋ دوۋ لەسەر روۋى كۆمەلانى خەلەك . بەرامبەر بە خۇى دەۋى خۇبەۋەۋە ھەستى پىۋى دەكرد . ئەگەر كاك تايەر ، بە ھونەرەكەى خۇى ، كە لە گۆرانى بەكانىۋ دا دەردەكەۋى ، رازى نەبايە ، ئەگەر دەنگى خۇىۋ گۆرانى بەكانى لەلا زۆر خوشۋ دىگرو دىلخوشكەر نەبايە ، ماۋەى نىۋ سەدە ، پەنجا سال گۆرانى نە دەگۆتۋ خۇ ئەگەر بۇ دامركاندەۋەۋى ئارەزوۋى كەسايەتىۋ ئاۋاتۋ ئامانجەكانى . ھەلپەى ھىچ لايەكى دىكەى نەكردبايە ، ئاۋا لە جىۋى خۇى ھەر لەگەل دەستكردنى بە گۆرانى گوتى ، بەكسەر كپ دەۋوۋەۋە خامۇش دەبوۋو نوۋزەى لى دەپرا !! ئەۋ پياۋە لە ناۋەراستى سالەكانى سى بەكانى ئەم سەدەبەمانەۋە گۆرانى گوتوۋە ، دەنگى زولالۋىۋى خەۋشۋ بەرزو بە

بە چرىكەۋ دەنگدانەۋەۋە بوۋ ھەتا ئەۋكاتە كە نەخۇشى لە زمانى داۋ بەبەكەۋە لە قسەكردنۋ لە گۆرانى گوتتى خستۋ ئەۋ دەنگە تايەتى بە ، كە ھەتا دۋىنا ماۋە ، لە ناۋ كوردستاندا ، دەنگىكى ۋەھا نايىتەۋە ، بۇ دۋا جار كپ بوۋ .

لە ئاھەنگە نەتەۋايەتى بەكاندا ، لەۋ ئاھەنگانەدا كە رىز لىنانەكەى بەرادەبەكى ۋەھا دەبوۋو كە دلى خوش دەكرد ، تىۋى دەچرىكاندپ ، ھەموۋ گۆنگرەكانى دەبوۋاندەۋەۋە خوشى لە ھەموۋىان زىياتر دەبوۋاۋەۋەۋە دلى دەكرابەۋەۋە ھەستى بە گەرۋەۋىۋ بەرزى كەسايەتىۋ بەۋى ھاۋاتاي دەنگى ھونەرەكەى دەكرد . ئەم راستى بە ئەگەر بۇ ھەموۋ خەلەك روۋنۋ ئاشكرا نەۋى بۇ زۆر لەۋ كەسانەى لە كاك تايەر نرىك بوونۋ كاك تايەربان دەناسى ، روۋنۋ ئاشكرا بوۋ ، ئەدى كە ئەمە ۋەھايە ، كە ئەمە راستى بەكى نەشاردراۋەبە ، كاك تايەر بۇچى لەۋ چاۋ پىنگەۋتەدا گۆتۋوۋەتىۋ كە ئەۋ ھەز لە دەنگى خۇى ناكاۋ گۆرانى بەكانى خۇى لەلا ناخۇشە ؟ !

دەبوۋ لە پىش ئىستا ، لە پىش كۆتايى ھاتنى زىانى كاك تايەر ، لە پىش

ئەوئى كاك تايەر مال ئاۋايى مان لى بىكا ، يان ھەر راستەو خۇيەكسەر لە
دواى بلاۋكردنەوئى چاۋيىكەوتەكە لە كاتى خۇيدا ، يان لە پىش
بلاۋكردنەوئى كاربەدەستانى ھونەر ئەو پىسارەيان بەبىردا بىۋ بەو
چەشنى كە ئىمە لىرەدا قسەى لەسەر دەكەين. ئەو پىسارە لە خۇمان
بەكەن ئەو ھۆۋ يان ئەو ھۆيانەى كە كاك تايەريان وا لىكردبوو لە دەنگە
خۇشە ئى ھاۋتاكەى و گۇرانى يە پلە بەرزو بەجۇشەكانى بىزى بىتتەو ،
بىلۇزنەوئى ھەۋلى چارەسەركردى گىروگرفتەكانى كاك تايەر بەدەن و نەيەلن
وئەھا بە دىلشكاۋى پاش پەنجى سال خىزمەت كردن ، سەرىنئەوئى .

ئەو پىاۋە خاۋەن دىل و دەرونىكى زۆر كەۋرەو فرەۋان بوو ، بە
بچوكتىن چاكەى دەزانى كە بەرامبەرى بىكراپە ، ئەمە لە كاتىكدا كە
شىنى ئەو بوو ھەموو چاكەبەكى كەۋرەى لەگەلدا بىكى ، لەوكاتەيشدا
ئەو بە بچوكتىن چاكە لەگەل كردن رازى بوو خۇشحال دەبوو .
ئەوچا بە لە پىش ۋەرامدانەوئى ئەو پىسارەى كە لە خۇم كرد ، سەر
گوزۇشتەبەكى كاك تايەرتان بۇ بگىرەمەو ، كە ۋەرامدانەوئى پىسارەكە
روون دەكاتەوئى بارو خالىك دىتتەبەر دەستمان كە ۋەرامەكەى من بۇ ئەو
پىسارە . ۋەكوو پاستىبەكى بىگەرد ، لە قوۋلكردن دەھىتى .

ۋەكوو لەلای برادەر و دوست و نرىكەكانى كاك تايەر زوربەى ھاۋ
تەمەنەكانى و خەلكى كۆيە زانراۋە ، ھەر ۋەكوو دياردەبەكى ئاسايش كاك
تايەر ھەر لە جاجىلەبەو دەستى بەمەى خواردنەوئى كىدوۋە ، ھەلبەت بۇ
سەرگەرمكردن و دۇنياۋ بوون لە بىر خۇ بىردنەوئى خۇخستە ناۋ جىھانىكى
ئەفسۇناۋى و دورر لە پەژارەو گىرو گرفت ، لە پاش ئەو سەر گەرم
كردنە . دىل و دەروونە پر لە ھىۋاكەى ، پىشت ئەستورى بە دەنگە
خۇش و زولال و بەرزەكەى . نى چرىكاندوۋە ، فرسەخىك بەرىنى . لە
دەورو پىشتى خۇى جۇشاندوۋەو خۇشاندوۋەو جىمۇجۇل و زىانى
نىخستوۋە .

لەم دواى يەدا لە مالىەو . لە خانوۋەكەى مېرىدا لە سەيداۋا ، كە
بەكرى دابوۋانئى لە پاش تەقاۋىت بوۋى چەند جارلىك بۇ چۆل كىردى
كىدبوۋانە سەرى . لە مالىەكەىدا ، كە ھەتا پىش مردى «براژنە ھەۋا»ى
ھاۋسەرى . تەنبا سى دارى ووشكى كەلەگەنى تىداۋو . لە پاش مردى
«ياحەۋا» مابوۋنەوئى دوۋدار . كاك (تايەر) و دارە ووشكە بە پىۋەكەى
ھەۋشەيان لەو مالىەدا . مەى بۇزۇرتىر مردن دەخواردەوئى . ۋەھى لىھاتىبوو
كە بەنى ھەموو شىك و بەنى ھەموو كەسىك . تەنانت بەنى «ياحەۋا»ش
دەتۋانى . بەنى مەى نەيدەتۋانى .

چەند شەۋىك لە پىش زمان شىكانەكەيدا . شەۋىكىان لە مالى

دۇستىكى خۇى دەپىۋ داۋاى «مەى» لە دۇستەكەى دەكاۋ . ئەۋىش پىنى
دەلى كە ئارام بىگىرى ھەتا مامۇستاكەن تەشرىفىان ئۇغر دەكەن (چەند
مەلەيكە لە دانىشتەكەدا دەبن) ئەۋجا مەبەكەى بە مەزەۋە بۇ دىنى . كاك
تايەر ئەۋەندە بى ئارام دەلى كە تا رۇيشتى ئەۋان خۇى بۇ راناگىرى و
دەلى : «ئەۋجا مەى خواردنەوئى من رىنى لە دانىشتى ئەۋان نەگرتوۋە .
ئەگەر ھەزىشيان چوۋى ، با ئەۋانىش لەگەلدا بىتتەوئى ! ! .

كاك تايەر دلى شىكاۋو ، ھىۋا پراۋ بوو بوو ، دەستى لە ھەموو شىك
شۋىشتىو ، بە ئارام و ئازارەۋە چاۋەروانى مەرگى رەزاگرانى دەكرد .
لەو رۇزە توۋشى ئەو دىشكانە بوو بوو ، بەرھەمى تازەى نەبوو .
يەكلىك لە خۇى و لەم زىان و جىھان و بوۋنە بىزار بوو بى ، بەرھەمى نوتى
چى و ھى رابردوۋى چى ؟ .

كاك تايەرىك كە بە ھۆى ئەو دىشكانەو خۇبە «مەغدور» زانىنەو ،
لەو دەنگە خۇشە ، لە ھەموو تواناى و دەستلەنە ھونەرىيە ، لەو مېۋوۋە
دوورو درىۋىزە پر لە سەربەرزى و شانازىيە ھونەرىيەى كە ھەبىو ،
بىزار بوۋى ، دەلى سالانى دواى تەمەنى لە چ ئازارىكى دەروۋنى و
ئەشكەنجەبەكى كوشندەو جەرگېردا زىانى و دەلى ساتى چەند جارى مەرگ
بە چاۋى خۇى دىنى .

ۋا پىدەچى كاربەدەستانى ھونەرى كوردىش ، ۋەكوو جەماۋەرە
سادەكە ، پروانى تەۋاۋيان بەو قسەبەى كاك تايەر كىردى كە لە چاۋ
پىكەوتەكەدا ، كىرد بوۋى و ئىمە لە بارەبەوئى دەدوۋىن ، بۇيە بەنى پەروا ،
ئەو قسەبەيان لە ئىستەگەى بەغدا بەشى كوردى ، جار لە دواى جار بلاۋ
دەكردەو .

ئەو پىاۋە گەۋرانە ، كە لە سنورى تايەنى و كەسايەنى خۇياندا جىيان
نابىتەوئى لە تواناياندا ھەبەو دەبانەۋى ئەو سنوررانە بىشكىن و بەرەو
بەرزىر بىر تىن بىرۋ قاۋغ و ھىلانە جالجالۋكەى تەنراۋى دەۋرىان
ۋەتەنگى ھىنانو سەربەستى جۈۋلانەۋەو گەشەكردى لى زەۋت كىدوۋنەو
ماۋەى فرىيان نادا ، ئەو پىاۋە گەۋرانە كە خۇيان بۇ مەسەلەكانى ناۋ
كۆمەل و نەتەۋەو مۇۋ تەزخان كىدوۋە ، باسى گىروگرفت و تەنگ و
چەلەمەى كەسايەنى و تايەنى خۇيان ناكەن و سكالايان لە دەمەۋە
نابىستى . خەل ك دەلى بەلىكدانەۋەو لەگەلدا زىان و قۇۋلاى دەروۋن
ناسىن و لى ووردبوۋنەۋە ئەو سكالو نازەزايانە بىتتەۋەو بىلۇزنەۋە ، دەنا
ئەو كەسانە لەو پلەبەدا نەماۋن خەل ك لەم روۋوۋە وورتنەى لى يانەۋە گوى
لى بى .

بۇكاك تايەرىش ئەۋەندەبوو ، بە داخەۋە .